

Talouden epävarmuus jatkuu, toipumisesta odotetaan epätasaista

17.9.2020 11:00 • EURO & TALOUS 5/2020 • TALOUDEN NÄKYMÄT

Koronapandemian aiheuttama maailmanlaajuinen taluskriisi kärjistyi maaliskuussa 2020. Vuoden alkupuoliskolla sekä tuotanto että kulutus supistuivatkin voimakkaasti ja äkillisesti eli tavaroita ja palveluita sekä tuotettiin että kulutettiin huomattavasti vähemmän. Maailmantalouden ennakoitaan supistuvan tänä vuonna noin 4–6 % ja euroalueen talouden noin 8–10 %. Ennen koronakriisiä vuonna 2019 maailmantalous kasvoi 2,9 % ja euroalueen talous 1,3 %. Euroalueen talous näyttäisi sukeltavan tänä vuonna hieman syvemmälle kuin Yhdysvaltojen, mutta molempien elpymisvauhti on hyvin epävarmaa. Työttömyys on kasvussa, mutta euroalueella äkillinen massatyöttömyys on vältetty lomautusten ja tukien avulla.

Talouden näkymät ovat yhä hyvin epävarmat. Syvin kuoppa on tämän hetken arvioiden mukaan jo ohitettu. Talouden kuoppa on kuitenkin niin syvä, että toipuminen tulee kestämään pitkään. Jos loppuvuodelle osuu merkittävä pandemian toinen aalto, maailman bruttokansantuote voi OECD:n arvion mukaan supistua lähes 8 % ja euroalueen 11,5 %. Viimeisimmät tiedot kertovat, että talouden toimeliaisuuden elpyminen etenee euroalueella alkupyrahdyksen jälkeen hyvin hitaasti ja riskit hetkellisestä takapakista ovat kasvaneet.

Toipumisen odotetaan olevan epätasaista eri maissa ja eri sektoreilla. Koronakriisi poikkeaa viime vuosien aiemmista kriiseistä, sillä tämän kriisin käynnisti virus, joka iski

kunkin maan senhetkiseen taloustilanteeseen yllättäen ulkopuolelta. Esimerkiksi vuonna 2008 kärjistynyttä globaalia finanssikriisiä edelsi voimakas velkaantuminen. Vaikka pandemia koskettaa kaikkia samankaltaisesti, maa- ja sektorikohtaiset erot vaikutuksissa voivat olla suuria.

Kriisin syvyys ja elpyminen riippuvat monesta tekijästä. Talouden toipumiseen vaikuttavat esimerkiksi mahdollisen tehokkaan rokotteen ja/tai hoitokeinon löytyminen sekä kunkin maan talouden lähtötilanne ja rakenne. Myös ihmisten odotuksilla ja käyttäytymisellä on merkittävä vaikutus talouteen. Yritykset pysyvät pystyssä ja voivat tarjota työpaikkoja, jos kuluttajat uskaltavat kuluttaa niiden tuotteita ja palveluita. Merkitystä on myös toteutetulla talouspolitiikalla eli sillä, minkälaisilla toimenpiteillä päättäjät pyrkivät vaikuttamaan talouden tilaan.

Euroalueella rahapolitiikasta päättää Euroopan keskuspankin neuvosto, johon myös Suomen Pankin pääjohtaja kuuluu. Euroopan keskuspankki on auttanut koronan kurittamaa taloutta ostamalla arvopapereita markkinoilta ja lainaamalla pankeille rahaa entistä edullisemmin ehdoin ja näin keventänyt rahapolitiikkaansa. Nämä toimet ovat olleet mittavia, ja keskuspankki on reagoinut kriisiin nopeasti. Toimet ovatkin vakauttaneet rahoitusmarkkinoita ja vähentäneet merkittävästi deflaation eli yleisen hintatason laskun vaaraa euroalueella. Jatkossa EKP:n rahapolitiikan tehtävänä on pitää korot alhaisina ja rahoitusolot kevyinä vielä pitkään.

Myönteistä on, että tässä kriisissä talouspolitiikan eri lohkot, kuten keskuspankkien harjoittama rahapolitiikka ja poliittisten päättäjien harjoittama finanssipolitiikka, ovat toimineet hyvin yhteen ja tukevat toisiaan. Lisäksi koronan aiheuttamiin talousvaikutuksiin on haluttu vastata esimerkiksi pankkisääntelyä keventämällä. Rahoitusjärjestelmän vakaudesta vastaavat viranomaiset ovat pyrkineet omalta osaltaan helpottamaan pankkien kykyä rahoittaa yrityksiä ja kotitalouksia koronakriisissä. Myös kansainväliset rahoituslaitokset, kuten Kansainvälinen valuuttarahasto IMF, ovat vastanneet kehittyvien talouksien ennätyskellisen suureen hätärahoituksen tarpeeseen.

Historiallisesti suuret talouspoliittiset toimet ovat kannatelleet taloutta kriisin akuutissa vaiheessa estämällä massatyöttömyyden ja konkurssiaallon. Voimakkailta talouspoliittisilla toimilla halutaan auttaa taloutta elpymään. Erityisesti niillä toimialoilla, jotka kärsivät viruksesta eniten, työllisyysnäkyvät ovat kuitenkin heikot. On myös odotettavissa, että konkurssit lisääntyvät. Koronapandemia voi vaikuttaa myös voimavarojen ohjautumiseen eri toimialoille, mutta vielä on vaikea sanoa, kuinka suuria ja pysyviä nämä muutokset ovat.

Koronakriisi on meille uudenlainen kriisi, ja erityisesti sen pitkän aikavälin vaikutukset ovat epäselvät. Tällä hetkellä näyttäisi siltä, että koronakriisi voi hidastaa tuottavuuden kasvua ja inflaatiota pitkäkestoisesti sekä lisätä euroalueen maiden erkaantumista toisistaan. Riskinä on, että euroalue jää pitkäaikaisesti hitaan talouskasvun ja inflaation loukkuun. Myös toisenlainen kehitys on kuitenkin mahdollinen.

Avainsanat

euroalue, finanssipolitiikka, EKP, korona, koronapandemia, maailmantalous, rahapolitiikka, talouspolitiikka